

ЗАМАН

Газета издаётся на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: zamankbr.ru

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

КЕНГЕШЛЕ

Жашау магъаналы объектлени къркьюусулукъларын жалчытыуну амаллары сюзюлгендиле

Къабарты-Малкъарны Терроризмге къажу комиссиясыны бу кюнледе Правительствону юйюнде болгъан жыйылыунда террорчулукъ эмда экстремист ишлени жолларын кесиуню, энчи объектлени, жашау магъаналы мекамланы къркьюусулукъларын жалчытыуну амаллары сюзюлгендиле. Кенгешге федерал араны келечиси, законла чыгъарыучу эмда толтуруучу власть органланы, кюч эмда право низамны сакълаучу структураланы оюучулары, дин къуллукъчула, эллени бла шахарланы башчылары къатышхандыла.

Жыйылыуну башлай, КъМР-ни Башчысы **Юрий Коков** Жуюукъ Востокда бла европалы къыраллада болгъан ишле халкъла аралы террорчу организацияланы диверсияланы, террорчулукъну тохтатыр умутлары болмагъанларын, ала болумну андан ары къатыландыра барыргъа итингенлерин

къргозтуп турадыла, ол санда Россейде да, деп чертгенди.

Къабарты-Малкъарда жамауатны къркьюусулукъун жалчытыу жаны бла этилген мадарлагъа къыралны башчысы ыразы болгъанын кеп болмай Кремльде

ишчи тубешиуде айтханды, деп билдиргенди **Юрий Коков**. Аны бла бирге тыш къыраллада урушлагъа къатышханланы арха къайтыуларына ышаннгылы тыйгъычла салыргъа кереклисине энчи эс бурулгъанды. КъМР-

ни Башчысы профилактиканы кючлендириу, аны къыйматлылыгын кетюрюу жанлы болуп селешгенди. Тышындан келгенлени алгъадан окуна ачыкълауда право низамны сакълаучу органланы муниципалитетле бла

бютюн кършы ишлеулери хайырлы амалладан бири болургъа боллугъун эсертгенди.

Жаш адамланы араларында право низамгъа бузукълукъла не къадар аз болурча, радикал ниетле жайылмазча этер ючюн Интернетде да контр-пропаганданы кючлендирирге кереклиси айтылгъанды. Ол къыйын ишти, алай, Коков белгилегенича, аны къолгъа алмай жарарыкъ туююлду.

Транспортда, аны инфраструктурасында, жылыу-энергетика комплексде, коммунал мюлкню предприятияларында, почтада, социальный объектеде террорчулукъдан сакълануу жаны бла не мадарла этилгенлерини юсюнден профилли министерстволаны бла ведомстволаны башчылары билдиргендиле.

Жыйылыуда айтылгъан битеу оюмланы бла амалланы эсге алыу бла уллу оюу чыгъарылгъанды.

Юрий Коков оноучулагъа энергоресурслагъа телеуле ёсе баргъанлары ючюн аладан къаты сураллыгын эсертгенди

КъМР-ни Башчысы **Юрий Коков** Правительствону юйюнде бардыргъан уллу кенгешде сёз хайырланылгъан энергоресурсла ючюн борчну телеп бошауну онгларыны юсюнден баргъанды. Аны ишине КъМР-ни Правительствосуна Председатели **Мусуланы Алий**, «Газпром межрегионгаз Пятигорск» ООО-ну, «Каббалкэнэнерго» ПАО-ну, «МРСК Северного Кавказа» ПАО-ну жер-жерли представительстволарыны таматарлары, шахарланы бла эллени башчылары къатышхандыла.

Кенгешни башлай, **Юрий Коков** сюзюлген тема бек магъаналы болгъанын эсертгенди. 2015 жылда борчну ёсе барыуу бираз селейгенликке, он жылла бла теленмей жыйышдырылып тургъан ахчаны ёлчечи бек уллуду: **табийгъат**

газ ючюн 8,3 миллиард сом; ток ючюн 698,5 миллион сом; жылыу ючюн 1,3 миллиард сом. Быллай болумда шарт мадарла этмей амал жокъду. Правительство, тийишли министрстволу, муниципал къуралуулары администрациялары бу жашау магъаналы жумушуну толтурургъа борчлудула, деп чертгенди Коков.

КъМР-ни Къурулуш эмда ЖКХ министри **Анзор Тутуковну**, КъМР-ни Энергетика, тарифле эмда жашау журтлагъа надзор этиу жаны бла къырал комитетини председатели **Кючменланы Тахирни**, профилли ведомстволаны башчыларыны билдириулерине тынгылап, **Юрий Коков** хайырланылгъан энергоресурсла ючюн хакъ заманында теленмей жыйышдырылгъан борчну азайтыу, адамладан, предприятияла-

дан, организацияладан бла учрежденияладан дебитор борчну алыу, энергетика эмда коммунал сфераны объектилерин инвентаризациялауну, алагъа иелик этерге эркинлик берилуно эсепге алыуну ахырына жетдириу жаны бла мадарланы

комплекс планын толтурууну терклендирирге кереклисин айырып айтханды.

КъМР-ни Правительствосуна хайырланылгъан энергоресурсла ючюн хакъны заманында телемеген оноучулары жууапхартыуну, алгъын жылладан

къалып келген борчну ёлчечин азайтыуну мадарларын 2016 жылда 5 апрельге дерри хазырлагъа буорулгъанды.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствосуна пресс-службасы.

Субботник

Уллу-гитче да чыкъгъандыла

Жыйырма алтынчы мартда, республиканы бири шахарларында, эллериндеча, Тёбен Чегемде да республикалы субботник ётгенди. Аны ишине жаш тёлу, абаданла да тири къатышхандыла. Администрацияны, школну, клубну, межгитни, больницаны келечилери да къарыуларын аямагъандыла.

Жол жанында жыйылгъан зыгъырыны

къырып кетергендиле, адамла жаяу жүрюген жолчукъланы да кир-кипчикден тазалагъандыла. Битеу жыйылгъан затланы эллиле тракторгъа жүклегендиле. Ол а аны керекли жерге элтип теггенди. Алай бла бу магъаналы ишни хайырындан эл ариу, таза да болгъанды.

БАЙТУУГЪАНЛАНЫ
Исмайыл.

Билдирю

Хар байрым кюн приёмгъа алыу

Хар айны биринчи байрым кюнюнде эрттенликде **10 сагъатдан 13 сагъатха дерри** Нальчик шахарны администрациясыны мекамында КъМР-ни Парламентини 5-чи чакъырылууну депутаты, спикерни орунбасары **Жанатайланы Алийни** жашы **Салим** граждана бла

тубеширикди эмда аланы тилеклерине бла тарыгъуларына тынгыларыкъды. Анга приёмгъа тюшер ючюн Нальчик шахарны администрациясында документле хазырлау эмда гражданы тилеклери жаны бла бёлюмюне заявление жаргъа керекдиле.

ЖЫЙЫЛЫУ

Аллыбыздагы кезиуде эм керекли
жумушлагга эс бурулганды

КъМР-ни Башчысы Юрий Коков республиканы муниципал къурауларыны администрацияларыны башчылары бла иши кенгеш бардырганды. Анда жаз башы сабан ишлеге, артыкъда урукъ салыуға, энчи эс бурулганды. КъМР-ни Башчысы эл мюлк товарла чыгарыуулаға, ала къайсы формада ишлегенлерине да къарамай, минерал семирткичле, жау-отлукъ эмда башха затла бла болушлукъ этерге кереклисин айырып айтханды.

Бек алгга тамамланылыкъ жумушлагга уа была саналгандыла: Биринчи майны байрамына, Хорламны күнүне хазырлануу, азатлаучу аскерчилени эсгертмелерин, къарындаш къабырланы тап халгга келтириу, Уллу Ата журт урушка къатышханлагга болушлукъну ёсдюрюу. Билим берииуде ишлегенлени аттестациялауу эсеплерини юсюнден сагына, республиканы оюучу окуу юйлени кадрла бла болумларын игилендирирге, устазланы, сабий садланы башчыларыны усталыкларынын кётюрюрге, окутуууна качествен кётюрюрге керек болганынын чертгенди.

Кенгешде сёз дагыда налогла жыйынуу бютюн къыйматлы этиюну, шахарланы бла эллени тийрелерин, «Кавказ федерал трассаны жанларын тап халгга келтириу, тизгинлерин жыйынуу, тазалауу юсюнден барганды. Жай солуну юсюнден айта, Юрий Коков республиканы санаторий-курорт комплексин, сабий солуу лагерлени тинтиу,

инвентаризацияларын бардыруу, тохташдырылган излемлеге келишгенлерин бла къалгъанларын ачыкълау жаны бла буйрукъла бергенди. Аланы толтурууу болжалын да салганды –бу айны ахырына.

КъМР-ни Башчысыны бла
Правительствосуну
пресс-службасы.

Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны 2014 жылда 20 ноябрьде чыгарылган 241-УГ номерли Указы бла къабыл кёрюлген къауумуна тюрлениуле кийириуну юсюнден
**Къабарты-Малкъар
Республиканы Башчысыны
УКАЗЫ**

Къабарты-Малкъар Республиканы Конституциясыны 81-чи статьясыны «б» пунктунда тийишлиликде бегим этеме:

Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны «Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну энчи къауумуна юсюнден» 2014 жылда 20 ноябрьде чыгарылган 241-УГ номерли Указы бла къабыл кёрюлген къауумуна быллай тюрлениуле кийирирге:

а) Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну къауумуна бу адамланы къошаргга:

Биттииланы Расулну жашы Хакимни - Къабарты-Малкъар Республиканы табийгат байлыкъла эмда экология министрин;

Ханов Ислам Маратовични - Къабарты-Малкъар Республиканы курортла эмда туризм министрин;

б) Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну къауумундан **А.А. Бишеновну, А.А. Газаевни, М.А. Шагинни** кетерирге.

2. Бу Указ анга къол салынган күнден башлап күчюне киреди.

**Къабарты-Малкъар
Республиканы Башчысы Ю. КОКОВ**
Нальчик шахар, 2016 жыл 31 март, №31-УГ

ПАРЛАМЕНТ

Эки законопроектни -
Къырал Думаны къарауна

КъМР-ни Парламентини кезиюлу пленар жыйылыуунда депутатла эки федерал законнга тозетиулени сюзюп, проектни РФ-ни Къырал Думасыны къарауна бергенди, бир-бир комитетлени къауумларына тюрлениуле кийиргенди, республиканы законла чыгарыуу жаны бла болумуну эмда Къабарты-Малкъарда Адамны эркинликтери жаны бла уполномоченныйни 2015 жылда ишини еслеринден докладлагга тынгылагандыла. Жыйылыуу спикер Татьяна Егорова бардырганды.

Биринчиден, ол **Марат Калмыков** эм **Наталья Савченко**га депутат мандатла берилгенлерин билдирип, аланы ишлеп башлагъанлары бла алггышлаганды. Ызы бла повесткагга кёчгенди. Регламент, депутат этика эмда Парламентни ишин къурау жаны бла комитетни башчысы **Кансаланы Елена** билдиргенди, депутат **Алексей Войтов** аны Спорт эм туризм жаны бла комитетден чыгарып, Миллетле аралы халла жаны бла комитетге кийирилерин тилгенди. **Марат Калмыков** а Промышленность, транспорт, связь эм жол мюлк эмда Экономика, инвестицияла эм предпринимательство жаны бла комитетлеге къошулганды. Татьяна Савченко уа Социальный политика, урунуу, саулуукъ сакълау эмда Спорт эм туризм жаны бла комитетлени келечиси болганды.

КъМР-ни Административ бузукълукъла жаны бла кодексине тозетиуле энчи эс ахыргыны окулууда къабыл

кёрюлгенди. Законлукъ эм право низам жаны бла комитетни башчысыны орунбасары **Михаил Кривко** айтханыча, кодексни бир-бир статьялары федерал излемлеге келишдирилгенди. «Анда регионнагга берилмеген полномочияла жазылып эдиле да, ала кетерилгенди», - дегенди ол.

«Къабарты-Малкъар Республикада жамауат контролну юсюнден» законопроект да энчи эс окулууда къабыл кёрюлгенди. Ол КъМР-ни Жамауат палатасыны башламчылыгы бла жарашдырылганды. Документде «жамауат тинтиуле», «жамауат сейир», «жамауат контролну объект» дегенча ангылаула шарт белгиленгенди. Культура, граждан обществову институтларын айнытуу эм асламлы информация органланы ишлери жаны бла комитетни башчысы **Борис Паштов** айтханыча, анда жамауат контролну бардырган органнаны полномочиялары эмда жууаплылыгы тухташдырылгандыла.

«КъМР-де граждан болумну актларын эсепге алыу жаны бла къырал полномочияланы толтурууу юсюнден» закон да эки окулууда сюзюлюп, республиканы Башчысына къол салыргга берилгенди. Законодательство, къырал къурулуш эм жер-жерли самоуправление жаны бла комитетни таматасы **Борис Мальбахов** билдиргенди, полномочияланы толтурургга субвенцияла бёлюнуу, аланы юлешууу низамы белгиленгенди. «Редакциялы тозетиуле да бардыла. Закон күчюне 2017 жылда 1 январьда кирликди», - дегенди ол.

«Акылбалыкъ болмагъанланы араларында аманлыкъланы тухтатыуу эмда киши къарамай кыйгъан сабийлени санын азайтыуу юсюнден» законнга да тозетиуле кийирилгенди. Алай ол федерал излемлеге келишдирилгенди.

Парламентарийле «2016 жылда Эл мюлкню битеурросей жазылууна хазырлануу эм аны бардыруу жаны бла бир-бир къырал полномочияланы жер-жерли самоуправление органлагга берую юсюнден» законопроектте да къарагандыла. Республиканы Правительствосуну Председатели биринчи орунбасары – эл мюлк министри **Сергей Говоров** айтханыча, бу иш къыралда эл мюлк бла кюрешгенлени санын тухташдырыр муратлы бардырылады.

Битеу да бирге Къабарты-Малкъарда 200 минг объект тинтиликди, ол санда энчи предпринимательле, фермерле, уллу эл мюлк предпритияла, энчи бахчала да. «Бу жумушлагга 10,9 миллион сом бёлюнеди. Жер-жерли органла уа жазылыуу бардырыкъ адамланы энчи мекам бла жалчытыргга, аланы юйретуу, жыйышдыргъан шартланы асырау, къорккуусулукъну жалчытыуу дегенча борчланы толтурургга керекдиле», - дегенди ол.

Докладчы келтирген шартлагга кёре, битеу да бирге республикада 267 участка къыраллыкъды, бу ишни 315 адам толтурулукъду. Жазыуу бийлик жайда 45 күнню ичинде бардырыллыкъды.

Республиканы Айыруу комиссиясы «Жер-жерли самоуправлениены представительный органларыны келечилерин айыруу юсюнден» законну проекттин хазырлаганды. Аны башчысы **Вячеслав Гешев** ангылатханыча, анда сёз айыруулары низамын тапандырыуу юсюнден барды.

Парламентарийле эки федерал законну проекттин хазырлап, аланы РФ-ни Къырал Думасыны къарауна бергенди. Депутатла «РФ-ни субъектлеринде законла чыгарыуучу (представительный) эм толтуруучу къырал власть

органланы къурауу битеулу принциптерини юсюнден» Федерал законну 26-чы статьясына эмда РФ-ни Административ бузукълукъланы юсюнден кодексини 1.3.1-чи статьясына, РФ-ни Жер кодексини 39.19 статьясына тозетиуле хазырлагандыла.

Борис Мальбахов айтханыча, ахыр документде юч эмда андан да кёп сабийлери болган юйорлеге хакъсыз жер юлюшле беруюу низамы шарт тохташдырылады, ол санда быллай къырал болушлукъ алдыргга эркинликтери болгъанланы тизмелерин къурау, алагга юйорлени къошуу эмда кетериу, жер юлюшюу кенглигин тохташдырыуу жаны бла жорукъла да. Андан сора да, бу жумушда федерал эм регион полномочияла да юлешинедиле.

Жыйылыуда 2015 жылда КъМР-де законла чыгарыуу не халда болганыны юсюнден доклад да сюзюлгенди. Аны бла жыйылгъанланы спикерни орунбасары **Жанатайлы Салим** шагъырей этгенди. КъМР-де Адамны эркинликтери жаны бла уполномоченный **Зумакулланы Борис** да бу институтну былтыр ишини юсюнден билдиргенди. Доклад «Заман» газетни бийыл 23 мартда чыкъган номеринде (№53-54) басмаланыпды.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

КЪАЙГЫРЫУ

Ветеранланы сыйлау

РФ-ни ич ишле органларыны эмда МВД-ны Ич аскерлерини ветеранларыны кюнүне аталып, Нальчикки ветеран организациясында кыуанчлы жыйылыу болганды. Тамата коллегаларын алгышларга МВД-ны шахар Управлениясыны оңуучулары келгендиге. Биринчиден а, жыйылганды аманлыкчылары кыолларын-дан жоулганды ишчи негерлерин бир минут шумсуз туруп эсгергендиге.

Ветеранланы алгышлай, УМВД-ны таматасы - полицияны полковниги Гедраланы Марат жаш адамланы патриот ниетде юйретиуге аланы кыошумчулары уллу болганды белгилегенди эмда Управленианы коллективини атындан саулук, узак эмюр, ырахатлы жашау тежеп, саугала бергенди.

Ич ишле органланы Нальчик шахар советини башчысы Эдуард Демьяненко Управленианы таматасына организацияга дайым да кез-кылак болганды, болушканы ючюн ыразылыгын айтханды.

Нальчик шахарда УМВД-ны пресс-службасы.

Фестиваль

Озган байрым кюн Тырны-аузуно онунчу номерли сабий садында «Кёк Малкяр таула, мени суйген жырым» деген фестиваль-эришю бардырылганды. Анга Элбрус районну школга дери билим берген учрежденияларыны келечилери кыатышхандыла. Ол санда сабийле, аланы юйретиучоле да. Байрамга районну билим беруу управлениясыны таматасы Моллаланы Сулейман, Моллаланы Зарета, Тыр-

лай тура эдиле. Барысыны да таулу кийимлери юслеринде: мелекчикле кибик ариучукыла. Алай кыадалып жырлайдыла, алагы юйретиучоле, байрамга келген атала, анала да кыошулуп. Бек кычыуун кёрюнген эди ол кезиу.

Ол кюн анда сабийчикле жыр, назму айтып, оюнла кёргюзтюп эришдиле. Чынт-лы артистлеча, бири бирин озарга кюрешедиле. Орус-лу, кыабартлы кызчыкыла,

Сахнада - төрт, беш, алтыжылмыкыла

Олимпиада

Ахшы эсепле

Кёп болмай Кыабарты-Малкярдан студентле окуу программага кирген предметледен халкыла аралы дистанционный олимпиадада хорлагандыла, деп билдиредиле КъМР-ни Билим беруу, илму эм жаш тёлуюно ишлери жаны бла министерствосуну пресс-службасындан.

«Эрудит» деген илму эм билим беруу араны специалистлери математикадан, орус эм инглиз тилледен төртюнчю халкыла аралы олимпиаданы эсеплерин чыгаргандыла. Анга кёре эм билимилени кыауумуна Кыабарты-Малкярны гуманитар-технолог колледжини студентлери да киргендиге.

Эришюледе орус тилден жюз баллдан токъсан сегизге дери алып, Хапаланы Асият, Дарина Дышекова, Заира Кудыева, Владислав Гаранин, Руслан Апаев, Милана Мурзаканова, Диана Кушева, Джастина Темботова, Зарина Чемазокова эм Аза Озенжоева биринчи жерлеге тийишли болгандыла. Дагыда токъсан алты балл алып экинчи жерге Черкесланы Аслижан бла Фариди Хасанова чыкыгандыла.

Инглиз тилден бла математикадан бийик балла Жангоразланы Сакинат, Оксана Багова, Зарина Деунежева, Рада Кожеева, Карина Кишева, Анастасия Ягубова, Мария Солодовникова, Алина Шомахова, Анастасия Бальцок, Карина Скачковой, Мадина Нырова, Залина Архестова эм Арина Серомолот жазганды ишлеге салынгандыла.

2015-2016 окуу жыллада дистанционный олимпиадалага Россейден бла СНГ-дан 1447 школчу бла студент кыатышханды.

Бизни корр.

ныаузуно ючюнчю номерли школуну директору Хутуйланы Любость, Нальчикден назмучу Мусукаланы Сакинат, КъМР-ни Журналисттерини союзуну таматасыны экинчиси Шауаланы Разият, «Нюр» журналны кыулукчусу Таппасханланы Мариям да келген эди.

Биз мекамны кыатына барганды: «Ой, тууган элим, кычагынгы жай», - деп ала-мат мактам эшитилди. Уллу отоуга киргенибизде, жашчыкыла, кызчыкыла жыр-

ла. Сахнада фахмуларын кёргюзтген сабийлени барын да кыараучула узакыга созулганды кыарсала бла ашырадыла. Жюриге уа алчылары сайларга керек эди. Ол а бек кыйын эди.

Кыалай болса да, биринчи жерге Быллым элни келечилерин - Кыулийланы Исламаны бла Кыартлыкылары Саиданы - тийишли кёрдюле. Ахырында Моллаланы Сюлейман, Мусукаланы Сакинат, Шауаланы Разият, ата-аналадан

да кыауум адам чыгып сёлешдиле, бу ишни кыурагандыла, ыразылыкларын билдирдиле. Фестиваль - эришю кыуанчлы халда ётдюрюлдю.

Бир затха эс бураймык. Бу ишни баш жигитлери төрт, беш, алтыжылмыкы сабийледиле. Ол жыл санда ала ёз тиллеринде жырлай, назмула айта биле эселе, аны унутурук тыйюлдюле. Аланы юйретгенлеге ыспас этерчады.

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

КОНКУРС

Ана тилни даражасын кётюре

Бу кюнледе Нальчикде СГА-да Семенланы Исмайыл бла Мечиланы Кязим атлы «Ата журтум, ана тилим» деген ат бла регионла аралы фестиваль - конкурс бардырылганды. Биринчи сайлау турга шахарладан, элледен да сабийле кыатышып, тилибизден бла адабиятдан билимлерин кёргюзтгендиге.

Бу проектни автору «Кыарачай-малкяр дуния» газетини баш редактору Батчаланы Абдулланы жашы Заутдинди. Фестиваль - конкурс бизни республикада КъМР-ни Билим беруу, илму, жаш тёлуюно ишлери жаны бла министерствосуну, «Заман» газетини редакциясыны эм «Алан» жамауат организацияны, Шёндюголюю гуманитар академияны болушлукылары бла бардырылады. Ол бу жол төртюнчю кёре кыуаралганды. Окуучулага берилген ишлени сюзерге кыуаралганды жюриге уа сагынылганды вузну ректору Атабийланы Алий башчылык этгенди.

Конкурс юч кесекден кыуаралганды. Биринчисинде сабийлеге сынау жазма берилгенди. Окуучула ишлеге тукымларын жазмай, жюри аланы хар

бирин да энчи жашырын код бла белгилегенди. Анга 1-5 дери балл салынганды. Аны бошагандан сора белгиле жазычуларыбызны, поэтлерибизни чыгармаларындан юзюклени хар бири да ариу окуп, магыансын толу ачыкыларга керек эдиле. Бу ишге 1-8 балл салынганды. Ахырында уа белгиле художник Занкишиланы Ибрагим ишлеген суратха кёре, он такыйкыаны ичинде гитче хапарчык кыуарганды. Ол кыйын жумуш болганды себепли анга 10 баллгы дери берилгенди.

Конкурсда окуучула иги билимлери болгандыларын, ана тиллерин суйгенлерин, жазычулары чыгармаларын да шатык окугандыларын толу кёргюзтюп, жюрини кёлую алгандыла. Сёз ючюн, диктантны сабийлени 25 проценти бир халатсыз жазганды, 28 проценти уа жаланда бир запойну салмай кыйганды.

Алай бла биринчи жерге Чечек районну Кыаштатау элини школундан окуучу Занибекланы Танзила чыкыганды. Аны Чеченланы Ариужан окутады.

Экинчиге уа Кёнделенни 2-чи номерли школундан Дебаланы Джамиля тийишли болганды. Аны устазы Улакылары Зульфийды. Ючюнчю жерге Тёбен Чегемден Хаджиланы Мариямга берилгенди. Ол Жазаланы Жулдузну сохтасыды.

Бу кызчыкыла барысы да сегизинчи классда окуйдудула. Ала, устазлары да сагынылганды партнёрланы дипломлары бла саугалангандыла. Финалгы кыатышыргы уа саулай да онуар сабий бла устаз сайлангандыла. Алагы да грамотала, китапла, блокнотла да берилгендиге. Бирси устазла бла окуучула уа саугыала бла бирге сертификатла алгандыла.

Быллай иш тилни айнытыргы улу себеп болганды да айтыргы керекди. Конкурсха келген окуучула бир бирини танып, саугыалага тийишли болуп, ахшы юлюю да аладыла. Тюрк тиллени арасында эм таза сакыланганды алимле кыарачай-малкяр тилни санайдыла. Аны ыспассыз да, тас да этерге абаданлагы, ёсюп келген тёлую да жарамас.

ТЕМУККУЛАНЫ Амина
Сурат авторунду.

Суратлау адабиятха терен туюндурган, эстетика кырамыбызны

Кесини илму жолун культурология илмуланы доктору Орусбийланы Ануарны кызы Фатима Кыбарты-Малкыарда Гуманитар тинтиле бардырган институтта 1970 жылда кырачай-малкыар фольклорну бөлүмүндө тамата илму кыулукчу болуп башлаганды. 1972 жылда окуяна биринчи монография ишин «Путь к жанру» деген китабын - жазганды. Ол малкыар адабиятны башха-башха тюрлюлерини ёсюулерине, тюрленулерине жораланганды. Автор аны кыра сёз бла, поэзия бла жазылган чыгармаланы мурдорларында тинтип ачыклаганды.

1974 жылда Фатима Ануаровна фольклор, литературоведение бла да Кырачай-Черкес илму-излем институтта профессионал даражада кюрешеди. Алай бла ол кесини кезиулю монографиясын да чыгарды. «Кырачай-малкыар фольклор» (Черкесск, 1979 ж.) илму жаны бла, айхай да,

магъаналы, кыйматлы китапды. 70-чи жылланы ахырында Орусбийланы кызылары «Малкыар адабиятны тарыхыны очер-

кери» деген коллектив ишге кытышады. Бу китап ана тили-бизде - 1978 жылда, орус тилде уа 1981 жылда басмаланганды. Алим тишируу аны бек магъаналы башларын - «Малкыарда жаркыландыруу бла культура 19 ёмюрде бла 20 ёмюрю аллында», «Драматургия 20-30 жылда», «Драматургия бюгонлюкде»-жазады.

1984-1985 жыллада ол «Театр эм кыраучу» деген социология тинтиуу да бардырады. Аны материаллары бла уа Орджоникидеде кыралган регионла аралы конференцияга кытышып, доклад бла селешгенди. 1986 жылда басмаланган «Советская многонациональная литература народов СССР» деген академиялы китапны кырачай-малкыар адабиятны тарыхына аталган бөлүмюню авторду.

Ючюнчо китабы - «Портреты и проблемы» (1990 ж.) - критика статьяладан, рецензияладан,

адабият портретледен кыралганды. Ол мында малкыарлы, кырачайлы, ногъайлы, абазалы, кыбартылы, оруслу поэзлени бла жазычуланы чыгармачылык байлыклары тинтеди. 90-чы жыллада уа Фатима дагыда бир кезиулю монографиясын - «Этапы художественного сознания на материале фольклора и литературы балкарцев и карачевцев в наиболее этнических жанрах - эпос, песни о набегах, пословицы»-жазып бошайды.

Кесаматчыны, литературоведни, алимни эм белгили илму китаплары жюзге жууукдула, ала кеслери да башха-башха проблемаланы юшкериинде тинтиuledиле. Бийик даражалы профессионал Орусбийланы Фатима кыйган хазна миллет илмубузну тарыхында угъай, саулай да кыралны литературоведенисында тийишлы жерни алады. Быйыл апрельде анга 75 жыл толлук эди.

Жангычылык

Тюрк культураны энчиликлерин ачыклай

Белгилеп айтырчады, 1986 жылда Орусбийланы кызылары «Советская многонациональная литература народов СССР» деген академиялы иш хазыланганда, кырачай-малкыар адабиятны тарыхын жазганын. Фатима Ануаровна бла «Метафизика колеса» басмалангандан сора бардырган ушагыбызны Интернетде болган даулашла бла байламлы не айтырла боллуксуз деп башлаган эдик.

Ол китапны юсюнден Москвада басмаланган «Национальный интерес» (2008 ж.) журналда Наима Нефляшева манга битеу да окуучуланы атларындан жюрек ыразылыгын билдиргенди. Алып этмегиз, аны былайда бир айтханын эсге тышорюрге сюеме: «Тинтиу иш культурология жаны бла терен жазылганды. Ол жангыды, саулай тюрк дуняны тарыхында алгын халк асламлага белгили болмагъан затла да тапханма мен анда. Кавказны юсюнден чыккыган китаплагъа хар заманда да эс буруп кырайма. Алай сизни ишигизни солуууму бир алмай окугъанма. Анда айтылган шартла даулашсыздыла», - деген эди ол манга.

Белгили москвачы издатель Кьоркьмазланы Борис а метафизиканы Парижге Халкыла аралы китап кермючге элтгенди. Анда да аны магъаналылыгын чертгендиде. Нек дегенде Аристотельни заманлардан бери Европада тюркюлерни культуралары жахил, кийик, адеписизна кергюзтюлюп турганды.

Орусбийланы Фатима уа тюрк дуняны культурасын кеп жылланы ичинде сюзюп, аны энчилигин, бурунгулу-

лугун, магъаналылыгын да кеп шартла бла белгилегенди. Аны битеу дуняда да тийишли даражасын, Запад бла Восток не заманда да бир бирлеринден айырмалы, башха маданиятлары, жашау жоруклары да алай болгъанларын чертгенди.

Бахсан аузуу бла Орусбийланы бир бирден айырырга онг жокъду, тарых кеси байлаганды алыны. Халкыны жарыкландырууда кеп кыйын салгандыла ол тукумну келечилери. Фатиманы аппасы Чёппе Орус-япон урушда кергюзтген жигитлиги ючюн Георгийни жору бла саугаланганды. Жангы власть а аны илишанга салганды. Болсада ол шарт аны юк жашыны жюреклеринде туугъан жерлерине сойемклики ёчюлтмегенди. Ала Улуу Ата журт урушну кезиуонде кыраларын-жанларын аямай сермешгендиде.

Фатиманы атасын Азиягъа кулакныча 1936 жылда Ташкент областыны Баяут совхозуна кергюргендиде. Кызы анда 1941 жылда тууганды, атасы уа эки жылдан сора кетгенди урушха. Десант аскердеде кыулук этгенди. Къазуатдан кыйтханындан сора иш кёлюу таулу жашны терк окуяна эслеп, совхозну бир бөлүмюню таматасы, ызы бла уа төрт совхозну биригуююно генеральный директору этедиле.

Манга атам старшина дечучо эди, - деп эсгере эди Фатима. - Бизни юйге алыкыа ток тартылмагъан эди да, мен тырман сёзле айтханлай, ол тракторну движогундан гитче электростанциячык этген эди. Сегизжыллык школну бошаганлай, мен орта билим алып ючюн ол Анджанда юй сатып алган эди. Сау къада-

рында, манга не заманда да билеклик этип турганды.

Атам бла бирге совхозда ишлеген кыулукчула чюйютюле болгъанлары эсимдеди. Баяут элде малкыарлыла, осетинлиле, кырачайлыла, кырым татарлыла жашаган орамла бар эдиле. Директор этгенлеринден сора бизни эркин юйге керчюредиле: уллу арбазыбызда гюлле, жюзюм да ёсе эдиле.

Школдан сора Фатима Ташкентни кырал университетине, ючюнчо курсдан а 1960 жылда Дондагы Ростовну университетине керчюп, аны эки жылдан таууханды. Ол кезиуге Баку шахардан дюгерли жаш Тимур Абисалов бла юйюр кыраиды. Ол инженер эди. Алага кыагъ-анак да тууады. Жаш ата бла ана Москвада аспирантурагъа киредиле: Фатима - Горький атлы Битеудуния литератураны институтуна, Тимур а - СССР-ни Кырулуш министрствосуну илму-излем институтуна.

Ол студент жылла битеудашауумда эм игиле эдиле. Музейдеде жангы кермючле, театрлада премьерала, Литератураны аралююнде (ЦДЛ-де) бардырылган ингирле - барысына да заман таба эдик экибиз да, деп эсгере эди Орусбийланы кызы. Жарсыгъа, эри, жашы да ауруп, жашаудан замансыз кетгендиде.

Институтта да билимчилиги бла айырмалы эди. Аны эслемей да кыймагъандыла. Аспирантурада малкыар адабиятта жанрлары кыралыу жолларыны юсюнден кандидат диссертациясын жазып, аны 1968 жылда кыруулагъанды. Жаш алим ол жыл окуяна Кыбарты-Малкыар илму-излем институтха келе-

Филология илмуланы доктору Берберланы Бурхан бла.

ди. Огъарыда сагъынылган тюрк дуняга жораланган китабын жазгъанда, бу жангы темага толусунлай берилген эди дерге боллукду. Культура байламлык жаны бла программага кере, Тюркде сегиз ай туруп, архивдеде уллу иш бардырганды.

Нек башлаган эдим мен «Метафизика колеса» деген китапны жазып? Жарсыгъа, шёндюгю дуняда Европада цивилизацияга аслам эс бурулады. Алай запалды философиясында болган хар зат шаркыны философиясында да барды! - деген эди ол. Аны юсюнден Ницше, Гёте, Юнг, Гердер да жазгандыла. Западны философиясы башдан жаратылган затды. Востокну философиясы уа - практикадан, жерден.

Тюркюле жашауу чархы кыйры барса да, аны ызындан барадыла. Ала аны акыулларында кыраган жоруклага бойсундуругъа бир заманда да керешмегендиде, жашауга бойсуну калгандыла. Чингизхан, Тамерланы оюмларына

кере, кыралга бир адам башчылык этерге керекди. Бу юлюу бла кечинген жер башында бек кючлю кыралла болгандыла.

Кыбарты-Малкыарда окуяна бир-бир алимле аныгылалмагъандыла китапны магъанасын. Мен жер башында эки дуня болганын кергюзтеме: Запад бла Восток.

Алим тишируу кырачай-малкыар жомакъланы юсюнден монография да жазганды. Бу иште да ол биринчиди. Жыйымдыклагъа ал сёз жарашдырган болмаса, алыкыа бизни бу хазнабызны юсюнден илму иш болмагъанды. Андан сора да, «Уровни чтения» деген жыйымдыкда критика статьяларын чыгарганды.

Орусбийланы Фатима жашауунда, чыгармачылык ишинде да керти жолну тутханды. Кесине тышындан таянчылык да излегенди. Алай ышанлары ючюн жоралаганды анга айтхылык поэт Зумакулланы Танзия кесини алаят назмуусун.

КЪОНАКЪЛАНЫ ХАНА.

сезилирча байыкъландыргъан кесамат сёзю устасы

ЗУМАКЪУЛЛАНЫ Танзиля

Тамашагъа къалдырады къаламы

Туугъан болур Орусбий кызы

Фатима

Жашар ючюн сукъландыра хатына, Ишин сюзе биз жашагъан заманы, Тамашагъа къалдырады къаламы.

Бир да ариу къашы, кёзо, сыфаты, Халкъ тилинде ариу айтылгъан аты.

Сёзю аита ол акъырын, жумушакъ, Акъылманла бла этеди нарт ушакъ, Барысын да тамашагъа къалдыра, Жюрекледе соймек отла жандыра.

Ол кеси да ахшыланы туудугу, Атасы да анамы эт жуугугу,

Таппынылуку

Фахмусу, адеби, къылыгы бла да айырмалы эди

Биз эквиз да 2004 жылда кафедраны методология семинарында танышхан эдик. Ары дери да Орусбийланы Фатиманы юсюнден кёп эшите тургъанма. Аны илму ишлери бла шагъырейлигим а «Текст: онтология и техника» жыйымдыкъда (Нальчик, 2011ж.) аны «Ёмюрлюк терек бахчаны битимлери» деген статьясыдан башланганды. Анда ол Берберланы Бурханни чыгармачылыгыны юсюнден жазады.

Ызы бла уа - Фатиманы кеси бла танышханымдан сора - «Замысел розы» деген ишин окъуйма. Мында уа автор Джамбулат Кошубаевни «Был счастья день» деген романыны юсюнден айтады. Артда уа, бир аз кечирек, «Настоящее прошедшее» аламан статьясын окъуйма. Ол Чыпчыкъланы Борисни «Нерестились рыбы в свете лунном» повестини юсюнденди. Жарсыгъа, энди ала экиси да биргедиле... Фатима кетерге бир жыл къалып, аны туугъан кюню - 1 апрель - къаллай тамаша байрам болгъан эди. Борис нечча торлю гюл жыйып, табып келтирген эди. Аны унутургъа къыйынды!

Фатима бла тюбешулюбюз бир тамаша затча кёрюне эди. Аны башхалагъа ушамагъан, ариу сёлешген къылыгы, телефон бла да алай. Ююнде къонакъда болсанг а, сабийча къуанырыгын, кирпилдеринг келе эди. Аллай къонакъбай, жылуун бере, илшен адам эди. Сёлешени уа, ол айта билген сёзле уа... Анга тынгылай, дагъыда бир сейирлик зат эшитир деп турлугъунг келе эди. Ма алай биле эди ол сёлеше. Сёз байлыкны уста хайырлана, аны таза да искусствогъа айландыргъанды.

2003 жылда «Метафизика колеса» деген аты бла жангы китабы чыгъады. Биз аны университетте, тыш къыраллы адабиятны кафедрасына чакъырабыз. Сагъынлгъан чыгарманы биринчи бетинде, баш абзацында окъуна авторну юсюнден эм белгили, керекли затла жазылдыла. Анда бу китап монографиягъа саналгъанлыкъгъа, стили, композициясы да эркин халда болгъанларын, аны Фатима Ануаровна кеси кёргенича, айтыргъа сыйгенича жазгъаны чертиледи. Ол башха-башха культураны бир бирлери бла «ушакъ этдиреди» деп белгиленеди.

Сыйгенича жазгъаны; Восток-Запад; Чарх-тюрк культураны келечиси... Тинтиуну программасы... Кёлпе «Метафизика колеса» деген монографияны солуларын тыйып окъугъандыла неда тынгылагъандыла. Аны бла къалай торлю шагъырейленгенинде да авторну

энчилигине, кесилигине сейирсинесе, ол къатынгда олтуруп, сени бла ушакъ бардыргъанча, айтыргъа сыйгенин кёзонге къарап айтханча боласа.

Хау, Фатиманы бети адамча, авторча да кесине бек тарта эди. Анда ёмюрледен къалгъан хазна, сый, эркинлик, акъсюеклик да эслене эди. Олжас Сулейменов да: «Культураны космосун ангъларгъа, анда уа, аны мурдоруча, сёз жюзеде...», деген сёзлени анга къарап айтханча кёрюнеди.

Аны бла бирге уа анга туугъанындан окъуна фольклор бла, адабият бла, аланы жанрлары бла, аналитика, критика, рецензия бла да кюреширге жазылып къалгъанча эди. Ол миллет адабиятны тарыхында эндиге дери жарашдырылгъан схема бла угъай, кесини жолу бла баргъанды. Поэтни, жазычуны биографиясындан аны «къадарын чыгъара», башхача айтханда уа, ачыкълый билгенди эм аны кенгирек культура ангъламгъа да къошалгъанды.

Алим, культуролог, критик, ол ангъларгъа, сезерге фахмусу болгъан адам эди. Аны болушлукъчусу уа культураны кеси болгъанды. Ол ёмюрлени иги билгенди аны бла бирге уа билмни ёмюрюм да. Ийям Газали айтханлай: «Билим алыр ючюн хажилик къылуудан да арымагъанды».

Окъууну даражалары. Бизни кафедрада тюбешулерибизни - семинарларыбызны - аллай ат бла бардыргъанбыз (озгъан ёмюрюм 80 жылларындан бери). Ала «Адабият: тюне не эм бюгюн» деген кружокну чеклеринде болгъандыла. Фатима бек сюе эди бизни тюбешулерибизге келирге. Нек дегенде ол кеси да кюрешгенди адабият тексты даражалары бла - эсленгенлери, билингенлери бла, аланы бирге келишгенлери, энчиликлери бла да. Жарсыгъа, аны саулуугу къоймады бизге келирге. Болсада барыбыз да аны «Уровни чтения» деген ат бла чыкългъан китабына къууандык.

Орусбийланы къызлары культурология илмуланы доктору, РФ-ни Жазычуларыны союзну члени да болгъанды. Кёп иш этгенди. Адам кеси кетгенликге, аны этген ахшы ишлери къаладыла. Фатимада да алайды. Бизге аны китаплары къалгъандыла. Алада жашап тургъан, сагъыш этген сезимден толгъан инсанни кёребиз. Сёз устасы эм сёзюне ие бола билген адамны.

Наталья СМРНОВА,
филология илмуланы доктору.

Орусбийланы Фатима (ортада) филология илмуланы доктору Малкъондуланы Хамит эм Локияланы Жаухар бла.

Бизни жашауубузда бек аз тюбеген насып - ол кесинге башха адамны ким болгъанын ачыкъланду, аны бла ушакъ бардыра билиуду. Орусбийланы Ануарны кызы Фатима барыбызгъа да аллай насып эди десем, баям, бирсилени жанларына тиерик болмам. Бизни арабыздан ол кетгенли не къадар кёп заман оза бара эсе да, аны фахмусуну, чыгармачылык хазнасы-

анасы дла ёлчемсизди. Фольклорчу, критик, литературовед, публицист, культуролог - ала барысы да бир адамны сыфатындадыла, ангындадыла. Ким биледи, аны аллай бир фахмусу, хунери болгъанында ата-бабаларыны ол жаны бла энчиликлери да башха болгъанларындамы эди? Орусбийланы Исмайыл, Науруз, Сафар-Алий... Ала кеслерини заманларында

юлгюню келтирирге сюеме. Ол а аны «Три паломничества Саида Шахмурзаева» деген статьясыды. Автор анда: «Гесиодну - «Илле эм кюнде», Шахмурзаны - «Таулуун календары» - бу чыгармала экиси да жанрлары бир болгъанларындан сора да, магъаналылыкны 8 ёмюрден бери тюрленмеген, юзюлмеген ызын бегирек ачыкълыйдыла», дейди.

Ма алай бла, бир айтым бла ол «Таулуун календарын» дуня культураны контекстине къошуп къояды. Сора сен а дагъыда бир кере сейирге къаласа. Къалай эслемей олтургъанма аны - кеси кёрюнү тургъан затны деп сагъышлана. Ма олду Фатима Ануаровнаны фахмусу - бирсиле эслемегъаны эслеген эм баямлагъан. Ол артык бек да къыйналмай, керекли, магъаналы, сейир боллукъ затны дуня культураны теренинден - тышына чыгъара билгенди.

Былайда аны кесини «Метафизика колеса» деген китабын белгилерге керекди. Ол мында бек къыйматлы затланы юслеринден айтады. Бизге аланы тинтирге, ачыкъларгъа тийишлиди. Авторну бу иши аны озгъан эм боллукъ заманла бла, маданият бла ушагъыды.

Ол алай жазгъанды: «Кесинде табийгъат берген фахмуну сезмеклик - ол азлыкъ этеди, аны адамлагъа къайтарыгъа керекди. Хунеринг бла бирге жашаргъа керексе, аны толусунлай, тынгылы чомартлыкъ бла ызына берирге да тийишлисе».

Бирде закый поэт Къулийланы Къайсын алим тишриуну фахмусуна сейирсинесе, кесини жыйымдыгын да: «Туугъан жерими жашап тургъан тамашасына», деп жазып, аны анга алай саугъалагъан эди.

Орусбийланы Фатима культураны ангълангъан, сезген, ариулукъну бла сыйны бирге келишдирген, аламан адам болгъанды. Ол бизге кесини фахмусун толусунлай, къызгъанмагъанлай бергенди эм къыйганды.
Джамбулат КОШУБАЕВ.

Багъа бичиу

Башхала кёрмегени эслеп, ойлап, тинтип, адамлагъа ангълатханды

ны даражасы, бийиклиги, адамлыкъ ышанларыны да энчилиги - ала барысы да багъландан багъланы бола, къыймат жаны бла да ёсе барадыла.

Аны статьяларындан бирини аты «Религия жизни» в поэзии К.Кулиева» депди. Ол анда белгили поэтни кертиликни багъалагъанын, анга термилгенин окъуна айта, табийгъатны байрамы бла бирге адамны жаны неге инжилгенини юсюнден хапарлайды. Чыгарманы ахыр абзацында испанлы философ Мигель де Унамуно: «Адам кесини «менлигин» этген ишини юсю бла ачыкълыйды...» деген оюмун да келтиредди. Андамы болур Къайсынны жазгъанларыны жашырынлыгыны жууабы деп да сагъышланады ол. Акъылман кыйгъан тин юлгю энчи, бирсилеге ушамайды, дейди.

Сагъынлгъан абзацда келтирилген оюмлары, сёзлени Фатиманы кесини юсюнден айтыргъа боллукъду. Кертиси бла да, ол ма аланы - «менликлерин» чыгармачылыклары бла ачыкълангъаны - ала уа алай кёп туюлдуле, санындады. Ол бюгонню кюнню тансыкълангъан, табийгъат берген фахмусун, ариулугъун да жашауну тауусулмазлык байрамына кёргозталгъан исанды, алимди. Бизге къоюп кетген байлыгыны магъ-

айталмагъан, ахырына дери жетдилалмагъан жумушла артда, Фатима Ануаровнагъа кёчюп, дуниягъа, жашаугъа жюзлепми къайтхан болурла?

Тинтиу, критика статьялары кертиликлери, тюзюклери бла энчи эдиле. Алада жангы ызла, ангъламла кеслерине жол да, жер да тапхандыла. Ол а алай бошдан неда терк окъуна болуп къалгъан жумуш туюл эди. Эринмей-эрикмей, арымай-талмай ишлегенди. Къолуна алгъан жумушуна жюреги - жаны бла да берилгенди. Андан сора да, аны хар бир китабыны илму жангычылыкы, магъаналылыкы энчи, терен эм кесин болгъанды. Башха туюл эди, нени юсюнден жазады: культуранымы, бюгонню адабиятнымы, эрттегили торкюленими.

Адамны эрудияциясы, энциклопедия китапчыча, аламан билими барлыгына да къарамай, ол эригиулю, бирсилеге илшемген боллуп да къалады. Фатима Ануаровна уа аллай туюл эди. Биреуну бирсилеге ангълашыныуу болуу - ол да насыпды. Къалайлыкъ бла биз сюерча аталгъанын, баям, кеси да айталлыкъ болмаз эди.

Аны анализ этиу амалы кесини илму тюзюлюгю, поэзияча ариулугуу бла айырмалыды. Жаланда бир

КОНЦЕРТ

Сюймекликке, ариулукъга эмда тазалыкъга алландыргъан музыка

Бу аны экинчи уллу, магъаналы чыгъармасыды. Биринчиси - «Тилиндеди халкъны тарыхы» - Саратовда, Нальчикде да бу жаны бла усталаны бийик багъаларына тийишли болганды. Ол къарачай-малкъар халкъны сюрюнде тарыхына аталган терен поэмады.

«Откровения» уа сюймекликке, жагырыууға жораланган композицияды. Бу концерти бла жаш композитор тынгылаучуларына хаух дунияда хар инсан жашауун бийик даражада, низамда, ариулукъда ётдюрюрге тийишли болганын айтырға излегенди. Ахматны аппасы Малкъандулары Амин ол жорукну бир заманда да бузмаганды. Былтыр «Заман» газетте интервью бере, жаш композитор уллу атасын хурмет бла сагына, ол бир заманда да билеклик керек болганга угъай деп айтмаганын эсгерген эди. «Откровенияларымда» мен бусагъатда адамланы къатылыкларына, къудурет алауға зауукълык бергенин бирде унутуп къойгъанларына эс бурургъа итингенме, деген эди ушагыбызда.

Кертиси бла да, у алаамат, учундурган, къанат къакъдыргъан макъамла таза сюймеклики юсюнден

Бу кюнледе Нальчикде Къырал концерт залда Малкъар халкъны жангырыууну кюнюн белгилеуню чеклеринде Саратовну Л.В. Собинов атлы консерваториясыны кафедрасыны ючюн курсуну студенти, жаш композитор Малкъандулары Ахматны «Откровения» деген концерти болганды. Ол вокалга, фортепианога, жъя къобузга бла виолончельге деп жазылганды.

Аны авторну биргесине окъугъан тенглер, сагынылган консерваторияны студентлери сокъгандыла. Миллет къобузну партисын а композитор кеси эшитдиргенди.

ичинде аны къылыгында неда сёзюнде ушагыусуз бир затчыкъ окъуна эслемегенбиз деп шарт айталыкъбыз. Аны къой да, телевиденияда тамата коллегасы композитор Асанланы Кулина аны бла беруиле этгенинден сора битеу сёмкала бардырган къаууму санында болган тишируула Ахматны

тиясы уа инсанни ич дуниясын башха ачыкълайды.

Экинчи кесек андан башха сезимлени туура этеди: мында мудахлык бла мухузлукъ алға чыгадыла. Виолончель соло эшитилинеди. Бу «Откровенияда» авторну кесини энчилиги бютюн бек кёргозтюлюнеди, аны керти жашауға кез къарамыды да.

Ючюнчюсю уа къарачай-малкъар жазыуу эм жырчы Къочарлары Къаспону «Айжакъ» деген поэмасына жазылганды. Автор тишируу кез къатман ариулугъун, аны жарсыуларын,

макъамла бирге сейрилик келишип, сезимлени теренликлерин, кючлююклерин тынгылауагъанлауға толусунлай жетдиргенди.

Ахматны чыгармалары - ала сезимлени макъамларыдыла, не десек да, хар композитор музыканы амалы бла адамлауға жюрегин ачарға, къуагыын жарға аитинеди. Андан сора да, сёзсюз, алада авторну миллет энчилиги туурады. Ол халға уа автор композициясына малкъар халкъны терели мелодияларын, ритмлерин уста къоша билгени бла жетгенди.

Ахырында Малкъанду улу, къарачулауға ыразылыгын билдире, бу альбомну жазарға аслам къарыу, заманда къоратханын айтханды.

- Анда кеп адамны къыйыны барды. Педагогум Владимир Мишлеге, биргеме ишлеген музыкантлауға, бери келирге болушханлары ючюн КъМР-ни культура министри Мухадин Кумаховха, аны орунбасары Къарчаланы Аминатха, малкъар театры башчысы Жангоразланы Мажитге, Чыгырланы Саняйтха, Махийланы Ритауға, Курданланы Русланга жюрекден сау болугъуз дерге сюеме. Бу композиция бла къарачулары жюреклерине жеталган эсем, муратым толганды, - дегенди ол.

Тынгылауучула да, кеслерини жанларындан, авторну башламчылыгына, оюмуна тюшонгенлерине эмда жа-

болганлары хар ноата да ачыкъ, туура эсленеди. Сюймеклики, алай бош угъай, терен сюймеклики. Терс ангыламагыз, жаланда эр кишини бла тиширууну араларында жаратылганын угъай, инсанга кекден саугаланган саулай да бийик сезимни.

- Адамлауға къарай келсенг, сейирге къаласа - ала къайры эсе да ашыгъадыла, уллу ахчала ишлерге кюседиле, къатындагына эс бурургъа, аны сёз бла жапсарыуға уа тийишли кермейдиле, заманлары жетмейди, - деген эди интервьюбузда Ахмат.

Булайда жашны адамлык ышанларына эс бурургъа сюеме. Биз аны бла байламлык жюрютген кезиуню

сююп къойгъандыла деген эди. Бу уа аны бийик культурасын кёргозтеди.

Олайта келгеним, хар адамны жазган затында, чыгармачылык хатында аны ышанлары, шартлары туура эсленип къаладыла. Жарыкъ, фахмулну макъамы, назмусу, жырды да, сёзсюз, кесича жашнай, телсей турадыла. Бу концерт анга шагъатлыкды.

«Откровенияла» юч цикленд къуралгандыла. Ала барысы да бир акъылгъа, оюмга бойсундула. Алай хар бири да энчи бир болумну ачыкълайды. Биринчиде биз жарыкълыктын сезебиз, инсанни ич сёзюн эшитгенчабыз. Мында жъя къобуз бла фортепиано асламыракдыла, виолончельни пар-

тансыкълыгын билдиреди. Ахматны макъамы да ниет тазалыкъны, сюйгенине, тенгине кертичилики бютюн бийик даражауға кетюредди.

Бу юзюнде вокал биринчи кере эшитилениди. Малкъанду улуну биргесине Л. В. Собинов атлы СКГ-да окъугъан къыз Анна Кострыкина жырлаганды ол партианы. Аны ариу ёню бла жомакълы

шау магъананы тутхан къыйматлауға концертден сора бираз башха кезден къарарыкъларына ийнаны мени да келлендирип, концерттен жауунлу Нальчинки жаз башы ийис жайылган ингир орамына чыкъдым.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.
Суратланы **ХОЛАЛАНЫ Марзият**
алганды.

ОКЪУТУУ

Сабийлеге бир ненча тилни билирге бюгюн онгла бардыла

Кеп ата-анала арсарлы боладыла, сабийлерин инглиз тилге не замандан юйретип башларға билмегенлей. Алимлени айтханларына кере, юч жылдан он жылға дери кезиу бек хайырлыды. Андан алгъа сабийни къыйнарға керек туюлюду, алай он жылдан сора башланган окъутуу да кечирек болады.

Садикге жюрюген балала ана тиллерин билгенден сора, тыш къыраллы тилге да тюз кеслериникинеча терк юйренип къаладыла. Ала бла дерле оюн халда бардырылурға керекдиле. Ачыкъ айтханда, инглиз тилде кеп сёзле орус тилден эсе тынчдыла. Оюнлада сёлешип башлагъанла-

рындан сора окъуучулары жаргъа эм окъургъа юйретип тебирейдиле.

Бир-бир ата-анала эки тилге юйренген сабийге къыйын болган сунадыла. Ол алай туюлюду. Тинтиуле кёргозгенге кере, бешжыллык инглиз тилни окъугъанлыкыуа, арымайды, саулууна хата туюмейди, аны бла бирге акъылы айныды, эси кючленеди, чыгармачылык жаны бла да эсеп болады. Жарсыууға, он жылы толгъандан сора окъутуу ишни башлагъанда уллу магъана жокъду, тиллени юйрениуге фахмулары болмагъанла аланы билаллык туюлюду.

Кеп къыралада бардырыл-

гъан тинтиуле кёргозгендиле: адам не къадар кеп тил билсе, ол къадар аны мыйысы айныды. Алай уллайгъанлауға башха тилге юйренген бек къыйынды. Бусагъатда жаш адамла тыш къыралланы вузларында окъуйдула, специалистле къайда иш тапсала да, ары кечюп кетедиле. Къысхасы, инглизча билмегенге шендю башын кечиндирген къыйынды. Бизни аталарыбызны-аналарыбызны заманында орус тил къалай керек болган эсе да, шендю тыш къыраллы бизни сабийлерибизге алай керекди.

Башха тилни билген адам кесине жангы культураны ачады. Ызы бла ёз миллетини маданиятын аны бла тенглеш-

диреди, дунияны байлыгын ангылайды, башхалауға хурмет этерге да юйренеди.

Инглиз тилни юсюнден энчи айтханда, аны даражасы шендю бек бийикди, ол халкъланы араларында кепюрдю дерге боллукъду. Аны билгенге битеу дуния литературара, философия, тарых жангы жанларындан ачылыкдыла. Сёзсюз, билимми адам кесини миллет культурасын терен суюп башлайды. Бек игиси, туюдо да - сабийлени алгъа ана тилге, ызы бла уа башха тилге юйретиудю.

Ата-анала да сабийлери бла бирге инглиз тилге юйренирге боллукъдула. Юйде балагызыны жетшимлерине

багъа берир ючюн, аны не зат этгенин ангыларға керексиз. Насыпха, бир-бир таматала гитчеле бла бирге школну бошайдыла дерге боллукъду. Ол аман туюлюду. Устаз берген дерсени этгенден сора да, тюкенледен китапла, аудио-видео материалла (дискле, видеокасета, мулфильмле, суратлау фильмле) сатып алыгъыз, ол заманда тыш къыраллы тилни окъутуу сизге сейир керюнюрюкдю.

МУСУКЛАНЫ Тамара,
Огъары Малкъарда 1-чи номерли орта школну инглиз тилден бийик категориялы устазы.

Тарых

Бурунгулу эсертме оюлуп барады

Бу сурат алгъаракълада басмаланган эди. Аны юсюнде арап жазулары толусунлай окъулмай къалган эдиле. Биреулен Батырбий-бекни кешене-сиди дегенди. Ол бираз жангылыч болгъанды.

Кеп болмай Нальчикке араллы жаш келеди. Жазууну анга кѳргюзтгенлеринде, ол былай ангылатханды: «Батырбий-бекни жашы Хажи-Бекир шийит болуп, кеп къыйналып ѳлгенди. 1801 жыл».

Ол кезиуде бу тийреледе генерал Глазенапны башчылыгында орус аскерле бла таулула уруш этгендиле. Баям, Хажи-Бекир ол сермешледен биринде жоулгъанладан болур.

Кешене туф ташладан къалананыпды. Къалынлыгы метрге жуукъду. Башы ичине оюлгъанды. Аны къатында дагыда къауум мекамны бузулгъан ызлары бардыла.

Хажи-Бекир сыйлы адам болур эди ансы, анга аллай кешене ишленмез эди. Бюгюнлюкте аны тѳгереги аппа - ачыкъды. Мал, хайуан да анга кеслерин ышыйдыла. Алай барса, кѳпге созулмай

оюлугъу баямды. Тарых магъаналы эсертмени уа сакъларгъа тийишли эди. Бир да курусса да, тѳгерегине буруу ишлеп. Алимле тинтселе, Хажи-Бекирни, аны атасы Батырбий-бекни кимле болгъанларын тохташдырырга да боллукъ эдиле.

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

Ма санга!

Сейрлик жумуртха тапхан тауукъ

Тауукъ жумуртха тапханды, алай бош угъай... бек уллусун. Ол а Тѳбен Саксонияда католиклене пасхаларына эки ыйыкъ къалгъанда болгъан ишди. Аны уа кеслерини мюлклеринде билмей-сунмай тургъанлай Ингрид бла Гюнтер Майне кѳргендиле. Аланы тауукълары тапхан жумуртханы ауурлугъу 209 граммды! Ол а бир гаккыны орталыкъ ауур-

лугъундан 3,5 кереге кѳпду.

Алай бла немисли фермерледе табылгъан жумуртха Гиннесни рекордла китабына тюшерге боллукъду. Алай экинчи жерге. Биринчиде - 454-граммлыкъды. Ол 1956 жылда АБШ-да табылгъанды. Аны ызындан а Кубада 148-граммлыкъ жумуртха барады. Ма аны немисли «нѳгери» бир жанына тюртюрге хазырды. Тюзюн айтханда уа, саксониялы жумуртха къуру Гиннесни китабына кирип къалмай, аны тийресинде болгъан естествознание музейге да салынырыкъды.

Кеслерини мюлклеринде аллай уллу гаккы табылгъанын немисли фермерле сейр ишге санаидыла. Нек дегенде илму жаны бла ала аны ангылаталмайдыла. Быллай иш алада экинчи кере болгъанын эсге алсагъ а (бир ыйыкъ алгъа тауукълары 184 грамм тартханны тапханды) - бютюнда. Айтханларына кѳре, тауукъланы эркин жерде тутхандан, таза аш бла бакъгъандан башха бир тюрлю тасха амаллары жокъду.

Интернетде уа чамчыла фермерлеге къыттайдан бир сорсагъыз а, ол къоншуда жашагъан страусну гумхотун бузаргъа хазыр болгъанын бла къалгъанын, деп кюледиле.

Александра ЛЯБИНА.

Ыйыкъларына гороскоп

2 апрельден 9 апрельге дери

КЪОЧХАР. Тѳгерегигизде адамла бла келишулюкте эм мамырлыкъда турурча болумла къураяссагъыз, жуукъ заманда тамаларгъа мурат этген ишлеригизни толтураллыкъсыз.

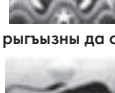
ТАНА. Бираз эслигигиз бла тѳеюмлюгюз болса, тѳгерекдегилеригиз сиз айтханны этерге угъай демезле. Алай бла, баям, муратыгызгъа жетериксиз.

ЭГИЗЛЕ. Ишигиз мындан ары къалай къураллыгын ангылап, къоркъуулу сынамлагъа къошумай къаллыкъсыз. Ол а халатларыгызны заманында ангыларгъа болурурукъду.

АЙЫРЫЧАБАКЪ. Туйюшле-урушла ахырда болмагъан жерде окъуна чыгып турлукъдула. Алай сиз аланы башланган кезиулеринде окъуна тунчукъдуруп къоялсагъыз, заманыгызны, нерваларыгызны да сакълаллыкъсыз.

АСЛАН. Фаидалы проектлени жашауда бардырырга артыкъ иги заман туйюлюд. Алай келе тургъан ыйыкъда уа жулдузла уллу жетишимле тежейдиле.

КЪЫЗ. Ыйыккыны аллында сизни терен сезе билгенгиз даулашханлары араларын тап айырырга себеплик этерикди. Орта кюн акылыгызны жыйып, хар затны къаты низам бла толтуругъыз.

БАЗМАНЛА. Аз кѳллюлюкню унутургъа заман жетгенди. Къалай-алай болса да, хар зат да кесигизни къолугъуздады. Сѳзге, солуу кюле бек кычыуун озарыкъдыла.

АКЪЫРАП. Ишигиз бла энчи жашауугъузу араларын тюз айыра билгенсиз. Алайды да бу жорукъну мындан арысында да бузмазгъа кюршигиз.

МАРАУЧУ. Чайны, кофени кырдыкладан суулагъа бла жемиш соклагъа алышындырыгъыз. Саулукълу сегизсагъатлыкъ жуукъ бек керек болуп турады бусагъатда сизге.

ТЕКЕМОЙЮЗ. Нерваларыгызны къозгъалуу тѳгерегигизде адамлагъа да кѳчюп тебирегенди. Мындан арысында да алай барса, шуѳхларыгыз, бирегизге ишлеген тенглеригиз бла да туйюшюрге къоркъуу барды.

СУУКЪУЙ. Солуу кюлене узун тюшюп ѳдюрююгюз эм кесигизге къыйматлы мияла гоппанчыкъгъача къарап тургъаныгыз терсди. Эрттен чабыу, гимнастика бла кюреширге заман келгенди.

ЧАБАКЪЛА. Билмей тургъанлай, къуралып къалган бир акылыгыз андан да магъаналы оюмла туудурурга боллукъду. Аны себепли къулагъыгызга илиннген хар билдириуге да эс бурмай къоймагъыз.

Бирге ышарайыкъ

Чакъырдылмагъан жол нѳгер

Тау эллени биринде жашагъан артыкъ батыр болмагъан бир жаш жумушлары болуп уллу машинасы бла шахаргъа келгенди. Аланы женгил тындырып, орамлада да бир аз айланп, жол кѳл алды. Артха юйюне бир ненча эл бла ѳтюп, алай жетерикди, аланы уа хар биринде жуукълары, тенглерин жашайдыла.

Сагъыш эте кетип, къонакъгъа кимге барлыгынын сайлады. Арбазгъа киргенлей, анга жарыкъ тюбеп, сауукъ-эсенлик сурай, жуукълары аш-суу къайгыгына кирдиле. Сыйлана, хапар айта, адамларын эсгере, заман терк озуп, ашхам къарангы болду. Жаш да, къонакъбайлары бла саламлашып, машинасына от алдырып жолгъа тебиреди.

Элге элтген тюз жол тауусулуп, машина, ташлы жер бла къонгуроу таууш эте, къарангы кечени чыракъ жарыгы бла жыра, акъыртын барып башлады. Шофѳр эригенин мактам бла кетере, сѳзлени да мурулдай, ырахат рульну бурады.

Айланч жолгъа киргенлей а, педальны юсюнде тургъан аягына билмей тургъанынлай бир зат къаты тийди. Ол экили бола, кѳрюннген этген болур ансы деп, сагъыш этгинчи, дагыда зат табанына уруп кетди. Жашха къоркъуу кире башлады. Газдан акъыртын баса, аягына урсала, тобугъун сакълал тюбюне дери кѳтюре, терлегени сууча бара, шох болгъанлай, биягы газгъа сабыр къатыла, аман кюнлю болуп, жарым сагъатха жетичю жолу

Жуукълары, къурулай иймейбиз деп, машинагъа аны салып жибергендиле. Тюз жолда жеринден тепмей келе-келип, айланчда уа тѳнгерей да, жашны аягына къагыла, ойнай, къоркъута-къоркъута келгенди. Алай бла улоуну иеси, сыйгъа тюшенин ангылап, харбызны да алып, жашла таба тебиреди.

Жашла, къол чыраккыны алып, бу не шайтан эсе да букъусун бардырайыкъ деп, эшикени хыны ачдыла. «Шайтанны» кѳргенлей а, барысы да харх этип кюле, къара деп чакъырдыла кесине келе тургъан уланны. Ол, къоркъа-къоркъа, эшикден ары боюнун созганында, анда уа - бир улур харбыз.

Айтханларын жерге салмай этебиз да, ырахат жашайбыз

Эрттеден бери тюбемей тургъан окъуучу тенгле оноулашчы, кеслери тишируласыз жыйылып, ашаргъа, ичерегѳ келишдиле. Тап жерде олтурдула, тансыкъларын ала, хар бири жашуа - турмушларын, не бла кюрешгенлерин, не жетишимле болдургъанларын билдирип бошадыла.

Сора кезиу тиширула ны сюзерге жетди. Иги, аман да айта келип, бир акъылгъа тохташ алмагъанларын да даулашханлары тохтагып, тенглерине былай айтды: «Жашла, андан эсе къатынларын кимле къоркъа эселе да, къолларын кѳтюрсюнле, уялмай». Тынчтынч аллай къолла кѳп болуп къалдыла.

Тамата, жеринден къобуп, кеси да алагъа къошула, бу жаны бла

жангыз болмагъанына къууанды. Алай къараса, аш къанганы къыйырында эки арыкъсуу, сазбеп жашла бу соруу былагъа берилмегенча ашха жан атып кюреше. Ол алагъа айланп: - Тенглерим, сиз сорууну эшитмейини къалгъансыз? - деди.

Аладан бирини, эшитгендегиз-эшитгендегиз жууабына сейр эте: - Да бизни, быллай мазаллы жашланы, къоркъута эселе тишируларыбыз, сизни уа алындырмай къалай турадыла? - деп чамланды.

- Да къатынны не затындан къоркъурукъса, - деди жашладан бири, къолларын сыйпай, - быстыр жуу десе, жууп, аш эт десе, этип, юй тюп сыйпа десе, сыйпап, ырахат жашайбыз да, къоркъмайбыз!

ЭТЕЗЛАНЫ Ануар.

Топалайчык

Гергюкъланы Рашитни жашлары: Каримге 3,5 жыл болады, Кязимге уа - 1,7. Ала Къара-Суу элде жашайдыла.

Байрам

Хант къангала, тепсеуле, жырла, алгышшлаула

21 мартны, күн бла кече бирча болган кезиуну, кеп халкъла жангы жыл келгенге санагъандыла. Ала ийнанганларыча, ол уахтыда къыш бошалады, табийгъат а, уянып, жангы күч алып тебирейди. Анга жоралап, адамла хант къангала къурагъандыла, жыйылып, алгыш айтып, жангы жылгъа тубегендиле. 2009 жылны 30 сентябринде ЮНЕСКО Науруз байрамны адам улуну маданият хазнасына къошханды.

Бизни республикада уа аны белгилеуню юсюнден биринчи болуп месхетин-тюркюленни «Ватан» деген эм татарлыланы «Туган тел» организациялары айтхандыла. Аланы башламчылыклары бла солуу күнледе культура фондуну мекямында, аслам адам келип, жарык байрам болгъанды.

Къонакъла миллет ашарыкъла бла сыйлангандыла, жырлагъандыла, тепсегендиле, бир бирлерине, республиканы халкъларына монглык, тынчылык, мамырлык, насып тежегендиле. Махкемени башчысы Владимир Вороков а, жыйылгъанланы байрам бла алгышшай, миллетлирибизде къууанчы күнле кеп болурларын тилегенди. Сёзсюз, быллай жарык тубешиле жамауатны биригиюне уллу себепдиле.

ХАБИБУЛЛАХЛАНЫ Зулфия.

Тёбен Чегемни Маданият юйюню директору **АТАЙЛАНЫ Мадинагъа**, аны анасы **АКУШУЛАНЫ Букъминат** дунясын алышханы бла байламлы бушуу этип, кыйгъы сёз беребиз.

Маданият юйюню коллективи.

ДЗЮДО

Хорлагъанла Европаны биринчилигине барлыкъдыла

Бу ийыкъда Къабарты-Малкъарда «Универсальный» спорт комплексде дзюдодан юниорланы араларында Россейни биринчилиги бардырылгъанды. Анга къыралны алмыш регионундан беш жюзден аслам спортчу къатышхандыла.

Эришиуленни къууанчы халда ачылулары 28 мартда - Малкъар халкъны жангырууну кюнунде - болгъанды. Спортчуланы, тренерлени, къараучуланы да Правительствону Председатели орунбасары Владимир Биток, КъМР-ни спорт министри Асланбек Хуштов, Парламентни физкультура, спорт эм туризм жаны бла комитетини башчысы Мурат Карданов, дзюдодан къыралны жыйымдык командасыны баш тренери Эцио Гамба, республиканы дзюдодан Федерациясыны президентни Мухамед Емкужев алгышлагъандыла, алагъа саулукъларыны чып тюшюрмей тутушурларын, хорлам тежегендиле. Владимир Биток а Эцио Гамбагъа республиканы башчыларыны атындан къама саугъалагъанды.

Бизни спортчуланы юслеринден айтханда, ала хорлам ючюн

къаты юрешгенлерин белгилерге керекди. Бютюнда тышындан келгенлени араларында Европаны, дуняны да чемпионлары болгъанларын эсге алсакъ, ала саугъа жерге чыгъалгъанлары бютюн багъалыды. Алай бла кеслерини аурлукъ категорияларында Казбек Хагажеев (кюмюш майдал), Цийкъанланы Ислам, Тюменланы Муса, Алим Балкаров (доммакъ майдалла) жетишимли болгъандыла.

Ахырында Эцио Гамба Нальчикде эришиуле къачан да бийик даражада къурагъанларын, республикадан дзюдочула жыйымдык командагъа киргенлерин эм кеп магъаналы халкъла аралы турнирде тийишлисича эришгенлерин белгилегенди.

Хорлагъан спортчула уа энди октябрь айда Израильде Европаны биринчилигине къатышырыкъдыла.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зулфия.

ЖАНДАУУРЛУКЪ

Ийнанабыз, къыйынлыкъда жангызлай къоймазсыз...

Ахмед Кишевге он жыл болады. Ол туугъанлы бери да аякъ юсюне сюелалмайды. Анга да къармай, къарууна кере спорт бла юрешеди. Ахмед аны садакъдан атхан тюрлюсюн сайлагъанды. Спорт жашчыкыны санларын, келюу кючлерге уллу себеплик этеди.

Жашчыкъ аякъ юсюне туур деп аны атасы бла анасы бек ышанылдыла. Аны саулугъуна Германияда бакъдырырга керекди. Процедураланы багъасы уа уллуду.

Багъалы жамауат, ким не бла болушалса да, бир себеплик этеригизни тилейбиз. Къыйынлыкъда кесибизни жангыз къоймазсыз деп ийнанабыз.

Ахмед Кишевге (сомла) бла болушлукъ этерге сыйгенлеге банкны реквизитлери :

Банк получателя - Доп. офис №8631/0200ПАО Сбербанк
К о р / с ч ё т б а н к а - 30101810907020000615
БИК банка - 040702615

С ч ё т п о л у ч а т е л я
42307810060332029053
Ф.И.О. - Кишев Ахмед Юрьевич
Болушлукъну (долларла) бла этерге сыйгенлеге банкны реквизитлери:
SWIFT-code - SABRRUMMRA1
Наименование банка-Доп. офис №8631/0200ПАО Сбербанк
Местонахождение банка - г. Нальчик, ул. Кулиева,6
С ч ё т п о л у ч а т е л я - 42307810060332029053
Ф.И.О. - Кишев Ахмед Юрьевич
Тел. 8-928- 717- 11-12.

«Ышаныулукъну телефону»

Аманлыкъланы азайтырча

КъМР-де МВД-ны дежурный бёлюмюнде «ышаныулукъну телефону» ишлейди. Ол «Россеини Ич ишле министрствосуну исси ызы» системагъа киреди. Анга сёлешип, этилген неда хазырлана турган аманлыкъланы, право низамны сакълаучула кеслерини къулукъларын оздуруп хайырланганларын юслеринден билдирге боллукъду. Телефон бла айтылган шартла барысы да эсеге алынадыла, алагъа кере рапортла жарашдырыладыла эмда андан ары тинтиледиле.

2016 жылны аллындан бери уа «ышаныулукъну телефонуна» 90 адам сёлешгенди. Алай бла бузукълукъланы, аманлыкъланы юслеринден бу телефон номерге сёлешип билдирге боллукъду: (88662) 49-50-62.

Бизни корп.

Учредитель: Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентни бла Правительствосу

Баш редактор АТАЛАНЫ Жамал

РЕДКОЛЕГИЯ:

ЖАНГОРАЗЛАНЫ Нажабат
(баш редактору орунбасары)
ТЕКУЛАНЫ Хауа
(баш редактору орунбасары)
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаплы секретарь)
МОКЪАЛАНЫ Зухура (культура бёлюмюню таматасы)
ТИКАЛАНЫ Фатима (жамауат-политика бёлюмюню таматасы)

ТЕЛЕФОНЛА:

Редактору приёмный - 42-63-01. Баш редактору орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 42-66-85.
Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет Басманы эм асламды информацияны эркиндиклерин къоруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 1994 жылда 14-чю июньда регистрация этилгенди.

Регистрация номер —Н—0066. Индекс - 51532

Газетни басмагъа КъМР-ни Басма эмда асламды коммуникацияла жаны бла къырал комитетини компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет «Тетраграф» ООО-ну типографиясында басмаланганды.
Нальчик шахар, Ленин аты проспек, 33

Номерге графикте кере 19.00 сагъатда къол салынады. 20.00 сагъатда къол салынганды.

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГАНЛА:

Курданланы Столемен - дежурный редактор,
Кетенчиланы Зулфия - жууаплы секретарыны орунбасары;
Бийчеккуланы Жаннета - (1,2,3,12-чи бетле), Геляланы Валентина - (4, 9,10,11-чи бетле) - корректорла.
Тиражы 2050 экз. Заказ №435
Багъасы 15 сомду

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар,
Ленин аты проспек, 5
электронный почтасы:
elbor_50@mail.ru